

Sivistysvaliokunnalle

HE 80/2025 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan koskevaksi lainsäädännöksi ja eräksi muiksi laeiksi

**SYL kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta hallituksen esityksestä (HE 80/2025).
Kunnioittavasti lausumme seuraavaa:**

Yleisesti opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämisestä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan

SYL kannattaa opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. SYL katsoo, että lakiluonnoksessa yhdistämiselle annetut perusteet puoltavat yhdistämistä, jonka myötä opintotukea ja koulumatkatukea koskevien valitusten käsittelyä voidaan tehostaa ja kohdentaa säästyneitä resursseja käsittelyaikojen lyhentämiseen sekä päätösten laadun ylläpitämiseen. SYL pitää näitä tavoitteita keskeisinä uudistukselle.

Lautakunnan kokoonpanon muuttuminen yhdistymisen yhteydessä

Nykyisessä opintotuen muutoksenhakulautakunnassa on ollut nimettynä neljä niinkutsuttua intressijäsentä, joilla on valittajien olosuhteiden ja opintojen tuntemusta. Näistä jäsenistä kaksi sekä heidän varajäsenensä on nimetty kansallisten toisen ja korkea-asteen opiskelijaliittojen ehdotuksesta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ei olisi intressijäseniä opintotukiasioita käsittelevissä kolmijäsenisissä kokoonpanoissa. Näin ollen opiskelijoita edustavat kansalliset liitot menettäisivät vakiintuneen mahdollisuutensa nimetä kaksi jäsentä opintotukea koskevia valituksia käsittelevään elimeen. SYL näkee kuitenkin, ettei opiskelijoiden edustajien nimeämän jäsenen kuuluminen lautakunnan jäsenistöön ole välttämätöntä valtaosan valituksista kohdalla. Myöskään opiskelijajärjestön resurssien käytön kannalta melko raskaasti työllistävä ja lainopillista osaamista edellyttävä lautakunnan jäsenyys ei ole kevyt sitoumus.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan jäsenten nimeäminen

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan kuuluu neljä keskeisiä etuudensaajaryhmiä edustavaa jäsentä. Lausuttavana olevassa lakiluonnoksessa ei oteta kantaa näiden jäsenten nimeämiskäytäntöön. Vakiintuneen tavan mukaan heidät on nimetty SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n ehdotuksesta. Valtaosa opintososiaalisia etuuksia saavia edustavista opiskelijaliitoista ei ole SOSTE:n jäseniä eivätkä näin ollen ole käytettävissä sen kautta nimettäväksi ehdokkaiksi

sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Lausuttavana olevaa lakia toimeenpantaessa olisi siksi tarpeen käydä keskustelu opiskelijaliittojen valmiuksista ja mahdollisuudesta nimetä ehdokkaita sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan etuudensaajia edustaviksi jäseniksi, jos siihen tulevaisuudessa ilmenee tarve.

Ratkaisukokoonpano

Lausuttavana olevassa lakiluonnoksessa on esitetty, että opintotukeen liittyvät valitukset käsitellään sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan kolmijäsenisissä kokoonpanoissa. SYL katsoo, että valtaosa opintotukeen liittyvistä valituksista on luonteeltaan lainopillisia ja siten sopivia käsiteltäväksi kolmihenkisessä lainopillisessa kokoonpanossa. Kuitenkin hallituksen esityksen arviosta poiketen SYL arvioi, että joissain opintotukeen liittyvissä päätöksissä ja niitä koskevissa valituksissa on merkitystä lääketieteellisellä arvioinnilla ja etuuden käyttäjien olosuhteiden tuntemuksella ja näin ollen olisi arvioitava tarvetta säätää niiden käsittely joko viisijäsenisessä lääketieteellisessä kokoonpanossa tai viisijäsenisessä lainopillisessa kokoonpanossa.

Lautakunnan jäseneltä odotettu osaaminen

SYL kannattaa lautakunnan jäseneltä edellytetyn osaamisen määritelmän muutosta niin, että se kattaa myös opintoetuuksien tuntemuksen.

Opintotuen valitusten käsittelyn siirtäminen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle

SYL nostaa esiin lautakuntien yhdistämisestä syntyvän mielenkiintoisen tilanteen, jossa opintoetuuksia koskeva valmistelu ja ohjaus ovat opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa, mutta niitä käsittelevän valituselimen ohjaus, toiminta ja taloudellinen vastuu ovat sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa. Lakimuutoksen tavoitteeksi on määritelty ”selkeyttää ja yhtenäistää virastorakennetta toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi siten, että virastoja on helpompi ohjata, ne ovat toiminnallisesti nykyistä selkeämpiä kokonaisuuksia ja niiden toiminta on yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa.” Lakiluonnos toteuttaa tätä tavoitetta. **Tästä syystä olisi tarpeen tarkastella, voitaisiinko sosiaalietuuksiin rakentunutta siiloutumista vähentää edelleen siirtämällä opintososiaaliset etuudet kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen.**

Lisätietoja

Roope Tukia
pääsihteeri
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
roope.tukia@syl.fi

Anelmi Auramo
puheenjohtaja
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
anselmi.auramo@syl.fi